

מעקב הומניטארי

השטח הפלסטיני הכבוש

פברואר 2007

גיליון 10

תוכן עינים:

1	עמ'	הנושאים העיקריים
5	עמ'	הנושאים העיקריים במיקוד איזורי
6	עמ'	הגנה על אזרחים
7	עמ'	הגנה על ילדים
8	עמ'	אלימות ופגיעה ברכוש פרטי
8	עמ'	גישה וחופש תנועה
9	עמ'	תנאים סוציו-אקונומיים
11	עמ'	בריאות
12	עמ'	בטחון במזון
14	עמ'	מים ותברואה
15	עמ'	חינוך
15	עמ'	התפקוד המוסדי בעת משבר
16	עמ'	מקורות ורצינות
17	עמ'	הערות

הנושאים העיקריים

עקירה כפויה

מספר המבנים הפלסטינים בגדה המערבית אשר נהרסו על ידי הרשויות הישראליות עלה בצורה משמעותית במהלך פברואר 2007. נהרסו כ-53 מבנים, ביניהם 22 בתי מגורים פלסטיניים ומבנים שונים אחרים, כאשר עיקר ההרס בוצע בגדה המערבית. זאת בהשוואה ל-18 הריסות מבנים בחודש הקודם, ובהשוואה לממוצע של 17 הריסות לחודש במהלך שנת 2006.

הריסות המבנים הללו גרמו לעקירתם של 158 אנשים, בהם לפחות 94 ילדים. מירב מקרי ההריסה התבצעו בשטחי C (איזור תחת שליטה מנהלתית ישראלית וצבאית ישראלית – למעט על האוכלוסיה האזרחית והמקיף בערך 60 אחוזים משטח הגדה המערבית), ודווחו כהריסות של מבנים אשר נבנו ללא היתרי בניה. קהילות מסוימות, כדוגמת אלו החיות באזור הנ"ל, בסמוך לגדר וב'איזורים הסגורים' שבינה לבין הקו הירוק ובמזרח ירושלים, הן פגיעות באופן מיוחד. לדוגמא, בין 2,700 ל-3,000 בדואים משבט הג'האלין באזור C, ליד ההתנחלות הישראלית מעלה אדומים, עומדים בפני עקירה בשל צווי הריסה שהוצאו לבתיהם על ידי הרשויות הישראליות. הם יאלצו לעקור בשל בניית הגדר והרחבת ההתנחלות. למידע נוסף בנושא עקירה כפויה והמסגרת המשפטית הרלוונטית, ראו בפרקים הבאים: "הגנה על אזרחים" ו"אלימות ופגיעה ברכוש פרטי"ץ

הגנה על ילדים על רקע פעילות גוברת של הצבא הישראלי

במהלך חודש פברואר, 638 פלסטינים נעצרו ועוכבו על ידי כוחות הביטחון הישראליים. מספר זה מעיד על עלייה של 30 אחוזים מאז ינואר 2007, והוא ניצב הרבה מעל הממוצע החודשי של שנת 2006, שעמד על 453.

לפעילויות אלה של כוחות הביטחון השפעה מכריעה על ילדים. לרובם המכריע של המעצרים הללו עדים ילדי המשפחה ו/או השכנים, והדבר בא לידי ביטוי בסימפטומים רבים של מצוקה נפשית- התקפי חרדה ופחדים חוזרים ונשנים. ילדים רבים מוצאים את עצמם ללא אב המשפחה, שהוא גם המפרנס שלה. ילדים הם גם קרבנות של מבצעי חיפוש ומעצר. במהלך חודש פברואר, 398 ילדים פלסטינים הוחזקו במתקני מעצר ישראליים. למידע נוסף על נושא זה ועל נושאים אחרים הנוגעים להגנה על ילדים, ראו בפרק על הגנת ילדים.

מקרה מבחן – קהילת אל חדידיה

80 אנשים, בערך, חיים באל חדידיה, קהילת רועי צאן פלסטינית בצפון עמק הירדן. אל חדידיה ממוקמת ישירות מאחורי ההתנחלות רועי, וגובלת מצפון, ממזרח ומדרום בשטחים צבאיים סגורים (שטחי אש של הצבא הישראלי). תושבי אל חדידיה חיים באיזור שהוגדר כ"שטח C" מתוקף הסכמי אוסלו, אזור האמור להיות בשליטה ישראלית מוחלטת למעט על אזרחים פלסטיניים. המשפחות חיות באזור זה יותר מ-40 שנה, אך מאז הסכמי אוסלו הן לא קיבלו היתרים לבניית בתיהם ולבניית מבנים אחרים כלשהם.

בשנת 1997 הוצאו על ידי צה"ל צווי פינוי לחמש המשפחות החיות באל חדידיה. המשפחות קיבלו הוראה לעזוב את האזור, בשל העובדה כי על פי צה"ל, האזור נחשב לשטח צבאי סגור. הקהילה שכרה את שירותיו של עורך דין ופתחה בהליכים משפטיים, ובשנת 2001 פסק בית המשפט כי הקהילה תורשה להישאר באזור. אולם לקראת סוף שנת 2001, האזור הושם תחת שליטתו של אגף הקרקעות של המנהל האזרחי בבית אל, אשר בשנית הוציא צווי פינוי לבני הקהילה. פנייה נוספת לבית המשפט החלה כאשר ההתנחלות רועי עתרה לבית המשפט במטרה לסלק את קהילת אל חדידיה משום שהיא לכאורה מהווה איום פוטנציאלי לביטחונם של המתנחלים הישראליים. ב-1 לנובמבר 2006, החליט בית המשפט הישראלי הגבוה לצדק כי כל הקהילה באל חדידיה תפונה עד ה-10 בפברואר 2007. תושבי אל חדידיה עתרו לקבלת צו עיכוב ביצוע זמני לתקופה של חודשיים (עד 10 באפריל 2007), על מנת שבפרק זמן זה יוצעו לתושבים אופציות מיקום חלופיות. הפלסטינים באל חדידיה עומדים בפני פינוי בלתי נמנע. בערך 60 מבין 80 מתושבי הקהילה הנם ילדים.

מקור: OCHA Central field office

החמרה בהגבלת התנועה בגדה המערבית

חופש התנועה והגישה בגדה המערבית המשיכו להתדרדר במהלך פברואר. מספר המכשולים הפיזיים, כולל מחסומים, עלה מ-528 בחודש ינואר ל-550 בפברואר. כן היו שכיחות הגבלות תנועה זמניות חדשות כגון הגבלות גיל ומגורים בעיקר במחסומים בצפון הגדה המערבית, ובמחסומי פתע במספר מוקדים. כך, לדוגמא, בין ה-7 ל-20 בפברואר, נאכפו שוב הגבלות של גיל ומגורים במחסומים שבנפות בשכם, טול כרם וג'נין. גברים פלסטינים בני 16 עד 35 שנים לא הורשו לעבור במחסומים בדרך דרומה. מספר מחסומי הפתע עלה לממוצע של 180 לשבוע בערך, ממספר של 113 בינואר.

מקור מחייתם של דייגים רבים כמו גם מקורות הדיג נתונים בסכנה

על פי מחלקת הדיג במשרד החקלאות של הרשות הפלסטינית, כמות הדגה שנתפסה ברצועת עזה ירדה באופן חד בשנה האחרונה, בעיקר בשל הגבלות על טווח הדיג שהוטלו על דייגים ואשר הקנו להם גישה לשטחי דיג מצומצמים. בשנת 2005 סך הדגה שנתפסה במימי הרצועה עמד על 2,300 טון ואילו בשנת 2006 המספר נפל ל-1640 טון בלבד. בין 26 ליוני ו-24 לאוקטובר 2006 הדיג נאסר כליל בכל רצועת עזה על רקע לקיחתו בשבי של

35,000 אנשים התלויים לפרנסתם בענף הדיג ברצועת עזה הושפעו לרעה מהגבלות אלה, והדבר אף מחייב חלוקת מנות מזון לחלק ממשפחות הדייגים. אם הגבלת טווח הדייג תימשך, דיג-יתר באזורים המותרים יאיים על המשך קיומם של מקורות הדיג. דיג קרוב לחופים מסכן את קיומה של הסביבה הטבעית באזור זה, ואת קיומם והתרבותם של חסרי חוליות (כגון שרימפסים) וזני דגה נוספים בקרבת החוף. לדיג-היתר יהיו השלכות חמורות על תעשיית הדיג בכללותה, וכן ישפיע הדבר על אופציות התעסוקה ויפגע גם באספקת המזון ברצועה ובבטחון התזונתי. לניתוח של סוגיית אספקת המזון בשטחים הפלסטינים הכבושים והבטחון התזונתי ראו פרק על בטחון תזונתי וחקלאות.

האוכלוסייה הפלסטינית - פרופיל

2006-12-26 – על פי תחזיות של הלשכה הפלסטינית המרכזית לסטטיסטיקה (פלמ"ס)

ישנם 10.1 מיליון פלסטינים:

- 3.95 מיליון חיים בשטחים הפלסטינים הכבושים, כולל מזרח ירושלים (39.2%).
- 1.1 מיליון פלסטינים חיים בישראל (11.2%).
- 2.8 מיליון חיים בירדן (27.7%).
- 1.6 מיליון חיים במדינות ערב אחרות (16.2%).
- 0.57 מיליון חיים במדינות אחרות (5.7%).

חלוקה גיאוגרפית:

- 2.5 מיליון פלסטינים חיים בגדה המערבית, כולל מזרח ירושלים (63%).
- 1.5 מיליון חיים ברצועת עזה (37%).

חלוקה לפי גיל:

- 45.7% מהאוכלוסייה בשטחים הכבושים הם מתחת לגיל 15.
- 52.3% מהאוכלוסייה הם מתחת לגיל 18.
- 3% הם מעל לגיל 65.

נתונים דמוגרפיים נוספים:

- שיעור לידות מוערך: 36.7 לידות ל-1000 תושבים.
- שיעור תמותה מוערך: 3.9 מקרי מוות לכל 1000 תושבים.
- מספר לידות ממוצע לאישה: 4.6 (נכון לשנת 2003).
- תוחלת חיים: 71.7 שנים לגברים ו-73 לנשים.

הארגונים הבאים, בהם סוכנויות או"ם, ארגונים בינלאומיים, וארגונים המעורבים בארגון קבוצות עבודה סיפקו מידע לדו"ח:

United Nations Children's Fund (UNICEF), United Nations Development Program (UNDP), United Nations Educational Scientific and Cultural Organization (UNESCO), United Nations Food and Agricultural Organization (FAO), United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), United Nations Office for the High Commissioner of Human Rights (OHCHR), United Nations Population Fund (UNFPA), United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA), United Nations Special Coordinator for the Middle East Peace Process (UNSCO), World Food Program (WFP), World Health Organization (WHO), Al Haq, Badil, Save the Children (UK), Defense of Children International – Palestine Section (DCI-PS), Oxfam GB, Palestine Hydrology Group (PHG) and members of the Temporary International Mechanism. (TIM).

INSERT FISHING RESTRICTION MAP

נושאים עיקריים במיקוד איזורי

הגדה המערבית וירושלים המזרחית

מבצע צבאי בעיר שכם

בשעות הבוקר מוקדמת ב-25 בפברואר, צה"ל החל במבצע הגדול ביותר שלו מאז "חורף חם", שנערך בשכם בשנת 2004. צה"ל נשאר בעיר העתיקה עד 27 בפברואר, ונכנס אליה שוב ב-28 לאותו חודש. צה"ל הודיע כי מטרת הפעולה היתה לעצור שבעה פלסטינים מבוקשים אשר השתלטו על מספר תדרי שידור של תחנות רדיו וטלוויזיה.

במהלך מבצע זה, אשר התנהל בעיר העתיקה של שכם, הושמו בעוצר 20,000 תושבים, בעוד צה"ל מבצע חיפוש מבית לבית אחר מבוקשים. הכניסות והיציאות משלושת בתי החולים המרכזיים בעיר שכם נשלטו על ידי נקודות ביקורת של הצבא הישראלי, בהן בדקו החיילים את כל כלי הרכב שביקשו להיכנס אליהם, כולל אמבולנסים. כן נבדקו כל הנכנסים והיוצאים מבתי החולים. שני בתי ספר בעיר העתיקה שימשו לצה"ל כמרכזי עיכוב וחקירות, וכל מבני החינוך, כולל שתי אוניברסיטאות, היו סגורים במהלך הפעולה, דבר שהשפיע על מספר של 49,400 סטודנטים. בערך 70 פלסטינים נעצרו, כולל מספר קרובי משפחה של שבעת המבוקשים (58 מתוך הנעצרים שוחררו מאוחר יותר). פלסטיני אחד נהרג ו-24 נפצעו במהלך הפעולה.

לפי הערכה שבוצעה על ידי עיריית שכם¹, 284 בתים וחנויות בעיר העתיקה ניזוקו במהלכה של הפעולה, ואחד מהם נהרס כליל. ארגון המזון העולמי (WFP) נענה לצרכי החירום על ידי אספקה של מנות מזון מוכנות. מדובר ב-12 טון מזון כולל בשר משומר ולחם, אשר סופקו לוועדת החירום של שכם, שהיתה מופקדת על תיאום אספקת החירום. המוצרים סופקו ל-3,000 אנשים מתושבי העיר העתיקה.

החמרה בהגבלות הגישה לעיר העתיקה בירושלים

גישה של פלסטינים תושבי בגדה המערבית לאתרים הקדושים בעיר העתיקה בירושלים המזרחית הפכה קשה יותר ויותר במהלך השנה האחרונה. מאז 17 בפברואר 2006, גברים פלסטינים תושבי בגדה המערבית מתחת לגיל 45 לא הורשו להיכנס לעיר העתיקה, ומגבלת גיל זו הוסרה אך לעיתים רחוקות מעל מתפללי יום שישי. במהלך אפריל ומאי 2006 נדמה היה כי הגישה הפכה קלה יותר במידת מה אך במחצית יוני מגבלת הגיל הושבה על כנה. מאמינים מוסלמים, ובמיוחד גברים פלסטינים מהגדה המערבית, מצאו כי הגישה למסגד אל-אקצה ולעיר העתיקה הפכה קשה יותר גם במהלך חודש הרמדאן. זה היה חודש הרמדאן הראשון מאז שהגישה לירושלים מהגדה המערבית הוגבלה למעבר דרך 4 מחסומים (קלנדיה, שועפט, ראס אבו סביטן וגילה - זייתון). גם קיומו של אישור כניסה ועבודה תקף למזרח ירושלים ולישראל לגברים מתחת לגיל 45 לא הבטיח גישה חופשית. במהלך חודש פברואר 2007, ההגבלות הוחמרו על רקע עבודות בנייה ברובע המוגרבים. הגישה לגברים הוגבלה למעל גיל 50. בימי שישי במהלך פברואר נפשרו מסביב לעיר העתיקה בירושלים ואף הוצבו בתוכה, מחסומים ניידים שאוישו על ידי משמר הגבול ועל ידי המשטרה. בכל יום שישי במהלך החודש הזה, עלול היה כל גבר פלסטיני צעיר להיבדק לא פחות משלוש פעמים באחד מהמחסומים לפני שהגיע למתחם אל אקצה.

רצועת עזה

אלימות פנימית מתמשכת ברצועת עזה

אלימות פנימית בין פעילי חמאס ופתח שפרצה מחדש ברצועת עזה בין 1 ל-4 לפברואר, גרמה לאבדות בנפש, לפחות 33 הרוגים כאשר 4 מתוכם ילדים, ול-242 פצועים. עד לסופו של השבוע הראשון בפברואר, מספר ההרוגים כתוצאה מאלימות פנימית מתחילת השנה הגיע ל-86, בהם 11 ילדים, ומספר הפצועים הגיע ל-486. מאז החתימה על הסכם מכה

ב-8 בפברואר, האלימות הפנימית שככה, ותושבי רצועת עזה יכלו להמשיך בשגרת חייהם, שנפגעה באורח משמעותי במהלך גלי הלחימה. למרות זאת, פעולות של נקמת דם וסכסוכים משפחתיים פשעים על רקע מה שמכונה 'כבוד המשפחה' נמשכו ללא הפסקה ברצועת עזה. לפחות 2 פלסטינים נהרגו ושבעה אחרים נפצעו במהלך סכסוכים אלה. בנוסף, במהלך חודש פברואר, 2 גברים פלסטינים ו-2 נשים פלסטיניות נהרגו, ושתי בנות נוספות נפצעו במסגרת מה שדווח כפשעים על רקע כבוד המשפחה. בעלי בתי קפה – אינטרנט, ובתי הקפה עצמם הפכו יותר ויותר למטרה לפגיעה, דבר המצביע על קריסה נוספת של מערך החוק והסדר באזור.

בידודה של רצועת עזה

על רקע תמונה של אלימות הולכת וגוברת, רצועת עזה נותרת מבודדת מן העולם החיצוני. מעבר הגבול הבינלאומי היחיד למצרים, הנמצא ברפיח, ממשיך לפעול באופן לא סדיר ועם הפוגות רבות. במהלך פברואר היה המעבר פתוח למשך 6 ימים בלבד למעבר פלסטינים. עברו בו 3,889 אנשים שנכנסו לרצועת עזה, ו-6721 אנשים שיצאו ממנה. תפקודו של מעבר גבול זה איננו מגיע לרמתך היעד שהוצב לו ב-15 לנובמבר 2005 בהסכם התנועה והגישה. לפעילותו הבלתי סדירה השפעה מכרעת על חופש התנועה של תושבי רצועת עזה, כולל המעבר הרגיל של אנשי עסקים וחולים המופנים לטיפול רפואי בחול. לפי ההסכם לעיל, מעבר רפיח אמור היה לפעול על פי סטנדרטים בין לאומיים, ותחת חסותו של European Border Assistance Mission (EU BAM) - צוות הסיוע למעברי הגבול של האיחוד האירופי מאז יוני 2006, הרשויות הישראליות שולטות למעשה על פתיחת המעבר וסגירתו על ידי היתר או מניעת הגישה של הפקחים למעבר רפיח דרך כרם שלום.

הגנה על אזרחים

" כל הפעולות ינקטו במטרה להבטיח כיבוד מלא של זכויות הפרט, לפי המשפט ההומניטארי הבינלאומי, משפט זכויות האדם הבינלאומי, ודיני הפליטים" ²

בפברואר 2007, 13 פלסטינים נהרגו בתוך השטחים הפלסטינים הכבושים. רוב הפלסטינים נהרגו בצפון הגדה המערבית (8), במהלך פעולות מעצר וחיפוש של צה"ל, או פעולות של יחידות מוסוות בג'נין, טול-כרם ושכם. גבר פלסטיני נורה למוות ליד מחסום קלנדיה בירושלים לאחר שלכאורה ניסה לעבור את המחסום. מתנחל ישראלי נהרג בבית לחם, על פי החשד, בידי פלסטינים.

בסה"כ 256 פלסטינים נפצעו במהלך החודש. מדובר בעלייה משמעותית במספר הפצועים לעומת חודש ינואר, שבו מספרם עמד על 89. על פי הדיווח נראה כי רוב הפצועים ניפגעו בירושלים ורמאללה, במהלך התנגשויות בין כוחות ביטחון ישראלים ובין פלסטינים, על רקע עבודות הבנייה ברובע המוגרבים בירושלים העתיקה. יחד עם זאת, 5 פלסטינים נפצעו ברצועת עזה, כאשר חיילי צה"ל שהוצבו לאורך גדר הגבול פתחו באש לעברם במספר אירועים שונים. בגדה המערבית ניפצעו 35 ישראלים, כאשר 23 מתוכם נמנו על כוחות הביטחון.

עקירה כפויה

עקירה שרירותית, הידועה גם בשם טרנספר עממי, היא למעשה עקירה כפויה של בני אדם על ידי גירוש או פעולות כפייה אחרות, ממקום שבו הם שוהים באופן חוקי. פעולה זו נעשית ללא בסיס חוקי של המשפט הבינלאומי ³. כל אחד זכאי להיות מוגן בפני עקירה שרירותית מבית/ביתה, אדמתו/אדמתה, או מקום מגוריו/ה רגילים ⁴. למדינות יש חובה ספציפית להגן על אוכלוסיות ילידות המקום אשר להן תלות וקשר מיוחד לשטחים שבהם הן חיות.

בני אדם אשר נכפתה עליהם המעבר בתוך השטחים הפלסטיניים הכבושים עלולים להיחשב עקורים גם מבחינה פנימית. זאת בהתבסס על הגדרת העקרונות המנחים אודות עקירה כפזיה (Guiding Principles on Internal Displacement) המגדירים את העקורים הפנימיים כ" אנשים או קבוצות אנשים אשר חויבו או נכפתה עליהם עזיבת ביתם או מקום מגוריהם הרגיל, בפרט במקרים בהם הדבר נעשה על מנת למנוע השפעותיו של קונפליקט צבאי, במקרים של אלימות כללית, במקרים של הפרת זכויות אדם, במקרים של אסונות מעשה ידי אדם ואשר לא חצו גבול למדינה בעלת גבול בינלאומי מוכר"⁵.

אחריות בדין

דו"ח של השליח המיוחד מטעם האו"ם על מצב זכויות האדם בשטחים הפלסטיניים הכבושים

פרופסור ג'ון דוגארד, שליח מיוחד של האו"ם לעניין מצב זכויות האדם בשטחים הכבושים, ציין בדו"חו האחרון כי אלמנטים מסוימים בכיבוש הצבאי הישראלי בשטחים הפלסטיניים הכבושים הנם סממני קולוניאליזם ואפרטהייד⁶. השליח ציין כי כמה מהחוקים והנהגים בשטחים הכבושים דומים להיבטים מסוימים של אפרטהייד, ו"ככל הנראה עשויים ליפול להגדרת האמנה הבינלאומית משנת 1973 בדבר דיכוי והענשת פשע האפרטהייד".

השליח המיוחד קרא לבית הדין הבינלאומי לבחון את "ההשלכות המשפטיות של משטר כיבוש מתמשך, הגם שהוא בעל מאפייני קולוניאליזם ואפרטהייד, הן לגבי האנשים הנמצאים תחת כיבוש, הן לגבי הכוח הכובש והן לגבי מדינות צד שלישי". כן הוא מציין כי השטחים הפלסטיניים הכבושים הם הדוגמה היחידה לארץ מתפתחת אשר זכותה להגדרה עצמית מקופחת, והיא מדוכאת על ידי מדינה בעלת זיקה למדינות המערב. כמו כן הוא קורא למדינות המערב לנקוט צעדים שיביאו לקצו של המצב הנוכחי, למען היכולת העתידית להגן על זכויות האדם.

הערות מסכמות של הוועדה לביטול הפליה גזעית (CERD)

הוועדה חזרה ואישרה מחדש את אפשרות היישום וההחלה של "האמנה למיגור האפליה הגזעית על כל צורותיה" על שטחים הכבושים. הוועדה הביעה דאגה נוכח עמדת ישראל כי היא יכולה באופן לגיטימי להפעיל "חוקים שונים, מדיניות ונהגים שונים על האוכלוסייה הפלסטינית מצד אחד, וחוקים שונים על האוכלוסייה הישראלית מצד שני". ועדת האו"ם קראה לישראל "להבטיח כי ההגבלות על חופש התנועה אינן שיטתיות אלא בבחינת צעדים חריגים הנינקטים באורח זמני... ושלא יובילו לפירוק קהילות". ועדת CERD חזרה וקבעה כי ההתנחלויות בגדה המערבית הכבושה, כולל מזרח ירושלים, אינן חוקיות וכי "פעילויות נוספות, המשנות את ההרכב הדמוגרפי בשטחים הפלסטיניים הכבושים, מעוררות חשש להפרה של זכויות אדם ושל החוק ההומניטארי הבינלאומי"⁷.

הגנה על ילדים

"הגנת ילדים כוללת אסטרטגיות ופעולות המכוונות להגנת ילדים מתחת לגיל 18 מפני התעללות, ניצול ואלימות"⁸.

המדדים בפרק זה נעשה משמשים לניטור אחר יישום החלטת מועצת הביטחון 1612, אשר אומצה ב-26 ליולי 2005, המתייחסת להגנה על ילדים באזורי קונפליקט מזוין. ילדים מוגדרים כבני פחות מ-18 שנה.

בפברואר 2007, 5 ילדים פלסטינים נהרגו ברצועת עזה. מתוכם, 4 נהרגו בלוחמה פנימית, כולל ילד בן 7 וילד בן 8. ילד אחד מת מפגיעות שספג בעת הפשיטה על בית חאנון בנובמבר 2006. 26 ילדים פלסטינים נפצעו בגדה המערבית, 11 מהם בחברון. אף ילד ישראלי לא נהרג או נפצע במהלך פברואר.

לפי ארגון Defense for Children International (DCI) 398 ילדים פלסטינים מוחזקים כעת במעצר, נכון לפברואר 2007. ב-10 בפברואר, צה"ל עצר 15 ילדי בית ספר פלסטינים אשר היו על אוטובוס בית ספר בבית לחם. לפי אחד מהם, הם נחקרו ועוכבו במחנה מעצר עציון למשך הלילה, ללא מזון, שתייה או שמיכות ולא שוחררו אלא ביום למחרת. שלטונות הצבא לא יידעו את בנית משפחותיהם לגבי המעצר. בנוסף לכך, במהלך פברואר, צה"ל השתלט על שני בתי ספר במהלך הפעולה בשכם והפך אותם למוקדי עיכוב ומעצר.

מספר המקרים של הריסות בתים פלסטינים גדל באורח משמעותי, דבר שהשפיע באופן חמור על ילדים רבים בשטחים. במהלך פברואר, 22 בתים נהרסו, וגרמו לעקירתם של 158 אנשים, מתוכם 94 ילדים.

אלימות ופגיעה ברכוש פרטי

"האוכלוסייה האזרחית ואזרחים פרטיים ייהנו מהגנה כללית מפני סכנות הנובעות ממבצעים צבאיים... האוכלוסייה האזרחית, ככזו, בדומה לאזרחים פרטיים, לא תהיה מטרתן של התקפות. מעשי אלימות או איום במעשי אלימות, שמטרתם העיקרית הינה להפיץ טרור ופחד בקרב האוכלוסייה האזרחית, אסורים"⁹

עלייה במספר התקריות בהן מעורבים מתנחלים

במהלך פברואר 2007, הוכפל מספר התקריות המדווחות בגדה המערבית. בהן מעורבים מתנחלים ישראלים. מתנחל ישראלי אחד נהרג, כך לפי החשד, על ידי פלסטינים באיזור בית לחם. שלושה מתנחלים ישראלים נפצעו בגדה המערבית במהלך תקרית ידו אבנים. ארבעה פלסטינים נפצעו על ידי מתנחלים ישראלים, כולל נער בן 15, שנפצע על ידי מתנחלים מאיתמר אשר פתחו לעברו באש בעת שרעה את כבשיו. בנוסף, מתנחלים ישראלים בחברון ובשכם עקרו כ-210 עצי זית השייכים לחקלאים פלסטינים, וכתנו, על פי הערכה, 120 עצים נוספים.

הריסת מבנים

מספר הריסות המבנים אשר בוצעו על ידי הרשויות הישראליות בגדה המערבית עלה באופן משמעותי במהלך חודש פברואר 2006 לעומת החודש הקודם (18 הריסות), ולעומת הממוצע החודשי בשנת 2006 (17). נהרסו בסה"כ 53 מבנים, מספר הכולל בתוכו 22 בתים פרטיים וסוגים אחרים של מבנים, סכנות ומחסות. הדבר גרם, על פי הערכה, לעקירתם של 158 פלסטינים, שלפחות 94 מהם ילדים. בנוסף, נהרסו מבנים חקלאיים המשמשים ליצירת פרנסה, כמו מכלאות לבעלי חיים ומאגרי מים. לפעולות אלו השפעה מכרעת על הקהילות הפלסטיניות הכפריות, אשר מסתמכות על חקלאות וגידול כבשים. מירב המבנים נהרסו כי על פי טענת הרשויות הם נבנו ללא היתרי בניה.

גישה וחופש תנועה

"לכל אדם יש את הזכות לחופש התנועה והמגורים בתוך גבולותיה של כל מדינה"¹⁰
"כל אדם אשר נמצא באופן חוקי בשטח מדינה זכאי בתוך טריטוריית מדינה זו לחופש תנועה ולחופש לבחור את מקום מגוריו"¹¹.

**סטטוס הבניית הגדר בגדה המערבית:
מתוך 703 ק"מ גדר שבתכנון הסתיים בנייתם של 58% .**

הגדה המערבית

בעיקבות סקירה מקיפה שביצע OCHA לצורך עידכון מספר המכשולים הפיזיים המגבילים את תנועת פלסטינים בשטחי הגדה המערבית, דווח כי בחודש פברואר עמד מספרם על 550. מרבית החסימות החדשות שנוספו הנם מכשולים פיזיים לא מאוישים כגון סוללות עפר

רצועת עזה

נקודת המעבר העיקרית, מעבר קרני, לא מגיעה ליעד של 400 משאיות של סחורה לייצוא ליום, כפי שנקבע ב-15 בנובמבר 2005 בהסכם המעברים (AMA). בפברואר, מעבר קרני היה פתוח ב-92% מימי הפעילות, ולעתים קרובות היה פתוח למספר שעות קטן ממספר השעות שהיה אמור לפעול. למרות זאת, הממוצע היומי של משאיות הנושאות סחורה ליבוא וליצוא אשר עברו במעבר גדל לעומת ינואר, ונשאר מעל הממוצע החודשי לשנת 2006.

מסוף חדש נפתח במעבר ארז ב-16 בפברואר. המסוף נשאר סגור למעבר פועלים פלסטינים לתקופה של כמעט שנה (מאז 12 במרץ 2006). המעבר היחיד לתושבי רצועת עזה לכיוון ישראל והגדה המערבית ממשיך לשמש מספר מצומצם של סוחרים פלסטינים ומקרים הומניטריים. מספר הממוצע של סוחרים העוברים בארז ביום טיפס ל-290 בחודש פברואר (לעומת 243 בינואר). זהו מספר גבוה יותר מזה שנרשם לפני שהמעבר נסגר באופן מוחלט ל-6 חודשים, ממרץ 2006. זמן ההמתנה הממוצע ליציאה מרצועת עזה דרך מעבר ארז, עבור חברי צוות האו"ם, כמעט הוכפל בחודש פברואר (81 דקות), לעומת ינואר (47).

תנאים סוציו-אקונומיים

"לכל אדם יש את הזכות לבחור את תעסוקתו באופן חופשי, ואת הזכות לתנאי עבודה צודקים והוגנים, ואת הזכות להגנה מפני אבטלה"¹².

אבטלה, עוני ושינויים סוציו-תרבותיים

בתי ספר של אונר"א ממשיכים לקבל פניות להעסקה קצרת מועד מצד גברים בקבוצות גיל שונות. המבקשים מעוניינים לעבוד כשומרים במסגרת תוכנית שעת חירום ליצירת מקומות עבודה שהארגון מפעיל. בניית הגדר והרחבת ההתנחלויות מסכנות את מקורות המחיה של הכפרים במרכז הגדה המערבית. בכפר דיר קדיס, צפון מערבית לרמאללה, בניית הגדר גרמה לאובדן הזדמנויות עבודה לכ-200 משפחות, אשר מפרנסיהן נהגו לעבוד בישראל ובהתנחלויות ואשר כעת אינם יכולים עוד להשיג היתרי עבודה. כ-5000 דונם של אדמה חקלאית – אשר עליה גדלו בעבר עצי זית ודגנים – הופקעו לטובת בניית התנחלות קריית ספר. לאחרונה, בשל בניית הגדר, איבדו תושבים אשר רובם פליטים כ-2050 דונם אדמה, כאשר מתוכם כ-1500 היו אדמה חקלאית. לבית המשפט העליון הוגשה עתירה בנושא, וההליך עדיין בעיצומו. בדומה לכך, כפר חרבתא שימש בעבר כנקודת מעבר לתוך ישראל עבור פועלים המגיעים מאזור רמאללה וכתוצאה מהמחזור הגדול של העובדים שעבר במקום, התפתחו בכפר מגוון פעילויות מסחריות והזדמנויות עסקיות עבור התושבים. כעת הכפר מבודד ומרבית העסקים נאלצו לסגור את שעריהם. בכפר בתיר, ממערב לבית לחם, בערך 60% מהגברים נהגו לעבוד בישראל לפני תחילת האינתיפאדה, וכעת הם מובטלים (רק 5% מחזיקים כעת בהיתרי עבודה תקפים בישראל). בנוסף לכך, כריית המנהרה החדשה גרמה לכך שהופקעו עוד כ-80 דונמים של אדמה, ללא זכות ערעור של הבעלים, היות שהמנהרה נחשבת כצורך בטחוני. כ-180 דונם יופקעו לטובת בניית הגדר, אשר עומדת לסגור את הכפר מצדו המערבי. ב-11 בפברואר הוצאו צווי תפיסת אדמות לכ-108 מתושבי הכפר, וניתנו להם 14 יום בכדי לערער על כך. מרגע שיושלמו העבודות, יותר מ-2300 דונמים של אדמה חקלאית אשר גדלים עליה כעת עצי זית וירקות, ייוותרו בצד השני

פליטים מבוגרים בבית עומר, בדרום הגדה המערבית, משתמשים בכל חומר זמין, כולל קרטון ובקבוקי פלסטיק, כחומר בעירה לחימום בתיהם ולצורכי בישול, שכן הם אינם יכולים להרשות לעצמם לקנות עץ, אשר עולה 700 ₪ לטון. בכפרים במרכז הגדה המערבית, כמה ממשפחות הפליטים נאלצו לעבור את החורך ללא מקור חימום כלשהו. במשפחות מסוימות דווח כי לא היו מספיק שמיכות עבור כל דיירי הבית.

מספרם של מקרי הסעד קשים המטופלים על ידי אונר"א באיזור חברון והנאלצים לחיות מתרומות שכניהם הולך וגדל. הם מדווחים על אכילת עדשים מספר פעמים בשבוע, ואכילת בשר רק במקרים מיוחדים- לוויות וחגים דתיים- ועל ליקוט רגלי תרנגולות מפחי האשפה, כאשר אין עוד בידם אלטרנטיבות. לעתים נראות נשים מלקטות שיירים של סוכר מתחנות חלוקת מזון, לאחר גמר החלוקה.

בבית עומר, כפר חקלאי השוכן צפונית לחברון, התושבים חווים הפסדים רבים בפעילותם החקלאית המסורתית. חלק מהחקלאים לא מסוגלים אפילו להחזיר את הוצאות הדלק שלהם, בעוד שאחרים החליטו שלא לבצור כלל את הענבים בשל קשיים בשיווק, ולבסוף מכרו אותם כמזון לחיות. למרות ההפסד, החקלאים ממשיכים להשקיע בחקלאות ובטיפוח חלקותיהם בשל סיבות תרבותיות ומסורתיות, ובשל הצורך למנוע הפקעה של הקרקעות על ידי הרשויות הישראליות.

בישובים כפריים באזור חברון, יותר ויותר ילדים מתחילים לנשור מבית הספר, ומשוטטים ברחובות. חלקם מתבקשים על ידי הוריהם לאסוף עלי תבלין ובכך לעזור להגדלת ההכנסה המשפחתית. מדובר בעלי, תבליים עונתיים המשמשים לבישול ונמכרים ב-1.5 ₪ לצרור.

בכפר דיר קדיס, במרכז הגדה המערבית, תפקיד הנשים במשק הבית משתנה, והופך להיות חשוב יותר ככל שהן תורמות תרומה משמעותית יותר לכלכלת המשפחה באמצעות עסקיהן – כמו תפירה, כוורנות ואפייה.

בבתי הספר של אונר"א דווחו מספר מקרי גניבה קטנים בקרב תלמידים – גניבות של עפרונות, מחקים ודמי כיס. המורים מאמינים כי הדבר קורה בשל הקשיים הכלכליים הרבים שפוקדים את משפחות התלמידים. על חלק מהתלמידים מוטלת כעת אחריות רבה יותר בתוך המסגרת המשפחתית. הם לעתים קרובות מבשלים, מנקים ומטפלים באחיהם ואחיותיהם הקטנים, בשל הקשיים המשפחתיים.

התלמידים של אונר"א בכפר בתיר לא יוכלו לקיים עוד שיעורי במדעי הטבע באוויר הפתוח, ולא יהנו מפעילויות מחוץ למבנה בית הספר ברגע שיושלם הקטע החדש של הגדר, הקרוב למבנה בית הספר.

מועצות הכפרים באזור רמאללה חוו ירידה תלולה בהכנסותיהן במהלך 2006 (בחלקן נרשמה ירידה של 40% בתרבותי מיסים מקומיים בהשוואה לשנה הקודמת), והן כעת נאבקות על אספקה של שירותים בסיסיים כמו איסוף אשפה. פרויקטים של בנייה, אשר היו אמורים להיות ממומנים על ידי תורמים מחו"ל במהלך שנת 2006, הוקפאו.

בכפר בתיר, מערבית לבית לחם, מתנהלות עבודות הכרייה של המנהרה החדשה, האמורה לשמש כנקודת מעבר לבית לחם ולדרום לכל הכפרים שממערב לכביש 60. עקה העבודות הוכפלו עלויות התחבורה לתושבי הכפרים, שכן כעת עליהם לעבור מסלולים ארוכים יותר, אשר מכפילים ולעתים אף משלשים את זמן הנסיעה. כך גם תלמידים אשר נהגו לשלם חצי שקל בכדי להגיע לבית הספר של אונר"א מכפרים סמוכים, משלמים כעת שקל אחד עבור

נתונים שנתיים מבוססי צריכה על עוני (פלמ"ס)

הגדה המערבית	רצועת עזה	שטחי הרשות
1998	14.5%	33%
2001	16.2%	41.9%
2003	30.9%	44.7%
2004	19.8%	37.2%
2005	22.3%	43.7%
2006 (Q2)	n/a	n/a

המקור: נתונים שנתיים של הפלמ"ס

סקר כוח העבודה הפלסטיני ע"י הפלמ"ס – רבעון 4 - 2006
התלות ברש"פ כמעסיק גדלה: 152,834 מועסקים על ידה בשטחים הכבושים

נתון זה מייצג:

- 21.3% מהאנשים המועסקים בשטחים הכבושים הפלסטינים.
- 14.5% מהאנשים המועסקים בגדה המערבית
- 40.7% מהאנשים המועסקים ברצועת עזה
- 8.2% מכח העבודה ברצועת עזה.

העוני בקרב עובדי הרשות הפלסטינית עלה בשנה האחרונה.
על פי מחקר שנערך על ידי אוניברסיטת ז'נבה, העוני בקרב עובדים אלה עלה מ-37% ביולי 2005 ל-46% במאי 2006.

בריאות

" הבריאות היא מצב של רווחה גופנית, נפשית וחברתית שלמה, ולא רק העדר מחלות וחולשות " ¹³. " בריאות טובה היא מצב של רווחה נפשית וחברתית, שבו הפרט מכיר/ה את יכולותיו/ה, יכול/ה להתמודד עם לחצי החיים, יכול/ה לעבוד באופן פרודוקטיבי, יכול/ה לתרום לקהילה " ¹⁴. " ביטחון במזון קיים כאשר לכל האנשים, כל הזמן, יש גישה לכמות מספקת, בטוחה ומזינה של מזון, שמתאימה לצרכיהם התזונתיים, ומאפשרת חיים בריאים ופעילים " ¹⁵

אספקת שירותים

במהלך חודש פברואר, אירגון הבריאות העולמי (WHO) עקב אחר אספקת השירותים בכמה מרפאות ראשוניות (PHC) ובתי חולים בגדה המערבית, בתקופה שלפני ובמהלכה של השביתה אשר החלה ב-17 בפברואר. הנתונים נאספו במדגם של מתקנים רפואיים בגדה המערבית (בנפות שכם ובית לחם, ובבתי חולים בחברון ובבית ג'אלה בגדה המערבית, ובמחלקות הילדים בתי חולים בעיר עזה, בגזרה המרכזית וברפיחבבתי חולים ע"ש חללי אל-אקסא, ויוסוף אל-נג'אר). מהנתונים שנאספו עולה כי אספקת השירותים וכן נוכחות הצוותים הרפואיים היתה נורמלית לפני השביתה, וכך גם פעילויות החיסון במרפאות הראשוניות.

בגדה המערבית, במהלך השלב הראשון של השביתה (26-17 בפברואר), שירותי החיסון ושירותי בתי החולים ניתנו כרגיל. אולם בשלב השני (26 בפברואר עד ה-3 במרץ), השביתה הסלימה, ולאחר ה-3 במרץ לווה הדבר בהגבלה של שירותי הבריאות שניתנו. שירותי החיסון הוגבלו ליום אחד אחת לשבועיים. חולים כרוניים מקבלים תרופה פעם בשבועיים בלבד,

השירותים במתקנים שנבחנו ברצועת עזה נפגעו יותר בתחומים הבאים: שירותי האבחון במרפאות הראשוניות בדיר אל בלאח, ג'ור אל-דיק, רפיח ושכונת רימאל ובכל בתי החולים שנבדקו. הופחתו שירותי טרום לידה במרפאה הראשונית תל אל-סולטאן, וכן ביצוע צומצמו ניתוחים וטיפול דיאליזה בבית החולים ע"ש חללי אל-אקסא. כמו כן צומצמו שירותי הנקיון בכל בתי החולים שנבחנו. כל הניתוחים בבי"ח יוסוף נג'ר הוקפאו הושעו משום שחדרי הניתוח בבניין החדש, שנפתח ב-18 בפברואר, אינם מתפקדים עדיין. גל גדול מן הצפוי של ילדים חולי ברונכוליטיס דווח בכל שלושת בתי החולים שנבדקו. חלק מהילדים נאלצו לישון על מזרנים על הרצפה בשל המחסור הקשה במיטות.

ברצועת עזה דווח על הפרעות באספקת החשמל והמים. המחסור בחשמל פגע בשני אזורים, במידה שונה בכל אחד מהם. ארם החשמל סופק רק למשך 3-4 שעות בשבוע בגזרה המאכזית של הרצועה, ו-3-4 שעות ביום בנפת עזה. נרשם מחסור בדלק לגנרטורים במרפאת נוסיארת בגיזרה המזרחית. הפסקות מים דווחו גם במרפאות דיר אל בלח ונוסיראת בגזרה המרכזית. המסננים של המים אינם פועלים בבית החולים לילדים ובבי"ח ע"ש חללי אל אקסא.

מלאי חלקי של תרופות ואספקה חולק בזמן לכל המתקנים שנבדקו ברצועת עזה ואולם, מספר התרופות והמוצרים אשר אזלו מן המלאי גבוה בהשוואה לחודש שעבר.

נוכחות צוותים רפואיים

נוכחות העובדים במקומות העבודה במהלך שביתה הנוכחית בגדה המערבית, הייתה סדירה יותר מאשר בשביתה הקודמת (אשר הסתיימה ב-17 לדצמבר 2006), למרות שהעובדים הגיעו למספר שעות מצומצם יותר. בבית החולים בבית ג'אלה, הצוות נעדר מבית החולים למשך 3-4 ימים בשבוע, בעוד שבשביתה בפברואר השנה, רק 3 רופאים היו זמינים בחדרי המיון עד השעה 11:00 לפני הצהריים, שלאחריה היה זמין רק רופא אחד. ניתוחי בחירה הופסקו ורק ניתוחי חדרי חירום התבצעו כרגיל. בבית החולים הציבורי בחברון, שתי אחיות ושני מתמחים היו אחראים למחלקת הילדים במהלך השביתה, לעומת משמרת רגילה, שבה נמצאות תשע אחיות בבוקר, שלוש בערב ושתי אחיות בלילה. ברצועת עזה, נוכחות הצוותים במתקנים שנבדקו הייתה רגילה. לא נמסר על היעדרויות בתקופת הבדיקה, ושעות העבודה היו רגילות. הצוות שתוחקר לא הביע כל כוונה לפתוח בשביתה כלשהי.

בטחון במזון

ניתוק ובידוד השווקים כתוצאה ממדיניות הסגר הקפדנית, המופעלת על ידי הרשויות הישראליות, אשר מגבילה את תנועת האנשים והסחורות, גרם למשבר כלכלי קשה. כתוצאה ממשבר כלכלי זה חלה ירידה מתמשכת ברמת החיים הפלסטינית.

השפעתם של התהליכים הכלכליים הנ"ל על הביטחון במזון איננה בהירה לגמרי, שכן הפלסטינים מאמצים אסטרטגיות שונות בכדי לשמר את צריכה המזון שלה הם זקוקים, ומתאימים את עצמם למצב על ידי אימוץ מנגנוני שרידה והתמודדות דינמיים. אין לדעת עד מתי יוכלו אופציות אלה להישאר פתוחות בפני הפלסטינים.

הדו"ח האחרון FAO/WFP לגבי הביטחון במזון ברצועה ובגדה המערבית (CFSVA) מעדכן את הנתונים הקודמים שנאספו, באמצעות מקורות המידע העיקריים הזמינים, ויוצר

על עליית המחירים השפיעה הזרימה של מוצרים ישראלים לשווקים פלסטיניים, ההגבלות שמוטלות על סוחרים פלסטינים בגישה לשווקים אחרים, כולל השווקים בישראל או WBGS, בשילוב עם עצירת השכר ברשות ועם המיתון מאז תחילת 2006. הגיוון במזון הושפע לרעה מעליית שיעורי העוני. צריכת המזון הכוללת התכווצה בשנת 2006. משבר מזון חריף עוד לא התרחש, הודות לרשתות חברתיות חזקות והסיוע ההומניטארי המסיבי. סקירת התזונה מצביעה על כך ש:

1. מגמה של תת תזונה כרונית נמצאת בעלייה איטית אך מתמדת.
2. תת תזונה ספציפית מעוררת דאגה- במיוחד מחסור בברזל, יוד, והוויטמינים A ו- D. סקר מה- CFSVA מ-2006 מסיק כי 34% (1,322,019) מהאוכלוסייה בגדה המערבית ורצועת עזה נהנית מביטחון במזון, 20% (777,658) בטוחים מעט, 12% (466,595) נמצאים במצב פגיע וביטחונם במזון עלול להיפגע, ו- 34% (1,322,019), אינם נהנים מביטחון במזון.

ניתוח ביטחון במזון על פי מעמד של פליטות מצביעים על כך שחסור הבטחון במזון חמור יותר בקרב פלסטינים פליטים, לעומת כאלה שאינם פליטים. בקרב 34% מתושבי הגדה המערבית ורצועת עזה המוגדרים כחסרי ביטחון במזון החלוקה היא כדלקמן: 30% מתוכם אינם פליטים לעומת 40% שהם פליטים. הנתון מצביע בברור על כך שדרגת החומרה בחוסר הביטחון במזון גדולה יותר אצל פליטים. 24% מחסרי הביטחון במזון אשר אינם פליטים, נמצאים בגדה המערבית, ו- 58% מהם נמצאים ברצועת עזה. 40% (237,088) מאלה אשר מתוארים כחסרי ביטחון במזון תלויים למחיתם באופן משמעותי בעזרה במזון.

ניתוח חוסר הביטחון במזון על פי פרופיל של מקום מגורים מצביע על הממצאים הבאים: האוכלוסיות במחנות הפליטים הן חסרות הביטחון ביותר (45%); בסכנת חוסר ביטחון במזון נמצאות האוכלוסיה העירונית והאוכלוסיה הכפרית במידה שווה (32% בקרב אוכלוסייה עירונית ו- 34% בקרב אוכלוסיה כפרית); באזורים העירוניים, יותר אנשים מן המצופה סווגו כחסרי ביטחון במזון. הדבר מצביע על כך שפרופיל חוסר הביטחון באוכלוסיה עירונית דומה לפרופיל זה באוכלוסיה הכפרית. האוכלוסיות במחנות הפליטים חסרות ביטחון במידה גבוהה יותר משאר האוכלוסיות, ותלויות יותר בתוכניות עזרה במזון.

ההמלצות כוללות הגנה על מקורות המחייה, ומיתון העוני על ידי תוכניות תומכות ליצירת תעסוקה, עידוד תוכניות להגברת התפוקה ופעלויות להגדלת ההכנסה, ותמיכה בתעשיות במגזר הפרטי. עוד מומלץ לחזק את הייצור והשיווק של מזון פלסטיני- עופות, ירקות ושמן זית, לתמוך במשקים חקלאיים עניים לצורך שימור היקף הייצור, להשקיע בגיוון דרכי ייצור המזון, לשפר את הטכנולוגיה על מנת להגביר את התפוקה החקלאית, לספק עזרה במזון ותמיכה בתוכניות הגנה/ רווחה, לתמוך בשווקי מזון ובמסחר, ולעודד תיאום פנים- סקטוריאלי. סוגיית הביטחון במזון מקיפה סקטורים שונים ורבים, ועל כן יש לנקוט בגישה רחבה בכדי למקסם את ההשפעה של מקורות העזרה במזון – גם בטווח המיידי, וגם מבחינה מבנית.

למידע נוסף על הניתוח הנ"ל, יש ליצור קשר עם sonia.najjar@undp.org

מעקב חודשי אחר מוצרי צריכה בסיסיים ובטחון במזון

זמינות מוצרי המזון הבסיסיים

כל מוצרי המזון הבסיסיים היו זמינים בשווקי רצועת עזה במהלך חודש פברואר. מחיר קמח חיטה נשאר גבוה יחסית כתוצאה מעלייה במחירי החיטה בשוק העולמי. נרשמה ירידה קטנה במחירי הסוכר ושמן זית. לא נרשמה תנודה במחירי הירקות. מחיר העוף עלה ב- 40% (מ-7.5 ₪ לקילוגרם ל-10.5 ₪ לקילוגרם) וסוחרים הביעו דאגה מהתעוררותה מחדש של שפעת העופות ברצועת עזה. מחירו של בשר טרי עומד על 32 ₪ לקילוגרם. מחיר מזון לחיות משק נשאר יציב במהלך החודש. סקר השוק בגדה המערבית מצביע על כך שכל מוצרי המזון הבסיסיים זמינים בשווקים, ולא היתה תנודת מחירים כלשהי. תפיסת הדגה בפברואר 2007 עמדה על 120.9 טונות. במהלך החודש עלה מחיר הדגים ברצועת עזה מ-14 ל-16 ₪ לקילו. יבוא המזון הכולל בחודש פברואר גדל לעומת ינואר, עם עלייה חדה בדגנים (קמח חיטה ואורז), וירידה בסוכר ובשמן צמחי. כמות מוצרי המזון הבסיסיים המיובאת עלתה ב- 45% בהשוואה לינואר 2007.

השלכות אי התשלום של משכורות עובדי הרשות הפלסטינית

אי התשלום של משכורות עובדי הרשות השפיע על המצב הכלכלי, וגרם לירידה של 40% במכירות של מוצרי מזון בסיסיים באזורים הכפריים והעירוניים גם יחד. אנשים רכשו מזון בכמויות קטנות יותר, והסתפקו במוצרים הבסיסיים ביותר. מספר הרוכשים מזון באשראי (בהקפה) עלה בהשוואה לנובמבר ולדצמבר בשנת 2006. בשל המשבר הכלכלי ברשות, מקרי סעד קשים לא קיבלו השנה (חודשים ינואר ופברואר) את הסיוע הכספי החודשי ממשד הרווחה הפלסטיני (MoSA)

שפעת העופות: נרשמו מקרה מאומת אחד בהתנחלות ישראלית בגדה המערבית במרץ-אפריל 2006 ו-7 מקרים מאומתים ברצועת עזה במרץ-אפריל 2006.

מים ותברואה

"הזכות למים מקנה לכל אחד גישה למים בטוחים, נגישים וזולים לשימוש ביתי ואישי"¹⁶.

אספקת המים בגדה המערבית במהלך חודש פברואר 2007 עמדה על 50 ליטרים של מים בממוצע לאדם ליום (l/c/d). ברצועת עזה, עמד הממוצע לאדם על 51 ליטרים לאדם ליום. הירידה באספקת מים לנפש ממקורות המים הקונבנציונליים (בארות רשומים המזינים את מערכות המים העירוניות והכפריות דרך מערכות העברה והפצה) בגדה המערבית, מוסברת בכך שרוב הצרכנים משתמשים במקורות מים אלטרנטיביים כמו מי גשם שנאגרו לשימוש ביתי. ואכן, רוב משקי הבית הכפריים מצוידים במאגרים ביתיים לאיסוף מי גשם במיכלים תת-קרקעיים. למעשה, במהלך העונה הגשומה, המים המגיעים ממערכת המים הרגילה משמשים לשתייה בלבד. ברצועת עזה, אספקת המים הנמוכה מתוך המערכת הרגילה (הבארות המוניציפליים) מעידה על כך שהבארות פועלות רק בחלק קטן מתפוקתן הפוטנציאלית (התפוקה הממוצעת בשיאה של העונה היבשה בשנת 2006 היתה 84 ליטר לאדם ביום).

לירידה בתפוקת המים סיבה כפולה: 1. עלייה בשימוש במי שתייה מותפלים הנקנים ממוכרים מקומיים. המים המותפלים הם המים הטריים היחידים הזמינים ברצועת עזה (מגמה משמעותית מאז סוף 2006) 2. הפקת המים מבארות מוניציפליים (הראויים פחות לשימוש לעומת מים מותפלים, בשל תכולה גבוהה של כלור וחנקן) מושפעת ממחסור בחשמל באזורים מסוימים, במיוחד בדרום ובמרכז הרצועה.

מחיר המים המובלים במיכלים לקהילות שאינן מחוברות למערכת המים נשאר 13 שנה לקוב מים בגדה המערבית ו-35 שנה לקוב מים ברצועת עזה. אולם רק קהילות ספורות נוגות לרכוש מים ממוכרים מקומיים בתחילת השנה, משום שבתקופה זו הן משתמשות במי גשמים שנאגרו לרוב הצרכים הביתיים (הקנייה ממוכרים מקומיים מתחילה בדרך כלל בסוף אפריל/מאי, כאשר איסוף מי גשם כבר איננו אפשרי). ברצועת עזה, המחיר הגבוה נובע מעליית התשומות של מפיקי/מתפילי מים פרטיים.

החזר העלויות נותר הנושא הקריטי ביותר עבור ספקי המים ושירותי התברואה ברצועת עזה. (כגון הרשות המים העירונית לחופי הרצועה CMWU או הספקים העירוניים). רק 2% מכלל משקי הבית המחוברים למערכת המים ברצועת עזה משלמים את חשבונות המים שלהם (למרות שהמשלמים מהווים 22% מצרכני רשות החופים ה-CMWU)

בגדה המערבית, רמת הגביה הנמוכה של חובות הצרכנים (35%) מעידה על כך שמפעילים מקומיים, אזוריים או לאומיים (לדוגמא מחלקת המים של הגדה המערבית) נתקלים בקשיים הולכים וגוברים בהפעלת המשאבים שלהם (כגון בארות) ובתשלום החוב הלאומי למפעיל הישראלי (מקורות), עבור הקהילות אשר מחוברות למערכת הישראלית.

חינוך

"כל הילדים זכאים לחינוך איכותי, המושתת על גישת הזכויות, ומבוסס על תפישת השוויון המגדרי" "הכוח הכובש ישתף פעולה עם הרשויות הלאומיות והמקומיות על מנת להבטיח את פעילותם של כל המוסדות האמונים על חינוך ילדים"¹⁷.

הרשות הפלסטינית הסכימה לחדש את תשלום המשכורת החדשיות לכלל עובדי מערכת החינוך ואולם טרם שולמו כל משכורות 2006 ולפיכך האיום בחידוש שביתת המורים טרם הוסר.

בגדה המערבית, סמסטר הלימודים השני החל ב-10 בפברואר, ללא עלייה בשיעורי הנשירה בקרב תלמידים ומורים. סגן שר החינוך הפלסטיני הבטיח בהודעה פומבית כי ספרי לימוד יהיו זמינים לתלמידים במועד הקרוב האפשרי. המחסור בספרי לימוד מיוחס, על פי דברי סגן השר, למשבר הפיסקלי הנוכחי, ולבעיות לוגיסטיות אחרות.

הפעולה האחרונה של צה"ל בשכם בין 25 ל-28 בפברואר הפריעה למהלך הסדיר של הלימודים. שני בתי ספר של הרשות שימשו כמחנות מעצר וחקירה זמניים על ידי צה"ל. מגבלות גיל ומגורים אשר נאכפו במחסומי צה"ל במחסומי תפוח וחווארה שלייד שכם, השפיעו על יכולתם של בין 50 ל-90 מורים מתחת לגיל 35 להגיע לבתי הספר. משרד החינוך הפלסטיני ארגן את ניהול בתי הספר תחת מנהלות אזוריות חדשות והקים מנהלת חדשה לאיזור טובאס. על פי משרד החינוך הפלסטיני, הארגון מחדש התבצע בשל מגבלות התנועה הגוברות. המנהלת החדשה בטובאס אחראית כעת על 39 בתי ספר, שהיו קודם כפופים למנהלות החינוך האיזוריות של שכם, יריחו וקבטיה.

התפקוד המוסדי בעת משבר

טבלאות המפרטות נתונים בנושאים הבאים ניתן למצוא בנוסח האנגלי המלא של דו"ח מס' 10, לפברואר 2007 באתר OCHA www.ochaopt.org

- עזרה הומניטרית ופיתוח ברשות הפלסטינית
- CAP – תהליך הפניה המושלב לגיוס תרומות. התפלגות לפי ענפים
- תקציב הרשות

- מספר מקרי סעד המקבלים קצבאות 19.
- TIM – מנגנון המימון הבינלאומי הזמני
- דלק המובל לעזה- עזרה בהפקה והפצה של חשמל

מקורות ורציונאל

שלושה גורמים חברו יחד ותרמו להיווצרות המשבר ההומניטרי בשטחים הכבושים:
 1. העדר הגנה על אזרחים והתגברות האלימות. 2. הכברת ההגבלות על התנועה בשטחים
 ו-3. המשבר הפיננסי והמוסדי שפקד את הרשות הפלסטינית (רש"פ) בעיקבות ניצחונה של
 תנועת החמאס בבחירות למועצה המחוקקת הפלסטינית (PLC) שנערכו בינואר 2006.

OCHA עוקבת אחר ההתפתחויות בשטחים הכבושים ומדווחת מדי חודש על נושאים של
 הגנה על אזרחים ועל הגבלות התנועה בשטחים הכבושים מאז 2002. ואולם, בעיקבות
 ההידרדרות החדה במצב ההומניטארי השורר בשטחים, חברו יחד מספר סוכנויות של האו"ם
 ואירגונים לא ממשלתיים שהשתתפו בפניה המושלבת לגיוס תרומות (CAP) 2006 והפיקו
 יחדיו את **המעקב ההומניטארי**. זהו פירסום חודשי ובו מעקב שיטתי אחר ההתפתחויות
 בשטח תוך התמקדות במדדים ההומניטאריים עיקריים בסקטורים הבאים: הגנה על אזרחים,
 הגנה על ילדים, תנאים סוציו-אקונומיים בריאות, כולל תמיכה פסיכו-סוציאלית, בטחון במזון,
 חקלאות, חינוך, מים ותברואה. דיווח זה כולל גם מידע על הגבלות תנועה וחופש גישה
 ההומניטארי, כולל מעקב אחרי התחביויות ברטיני משנת 2002.

המעקב ההומניטארי הנוכחי מסתמך על החלטות מוצעת הבטחון, ההכרזה האוניברסאלית
 על זכויות האדם, ההחוק ההומניטארי הבינלאומי (IHL) הסכם המעברים (AMA) ושואב
 מהם את הסטנדרטים לניטור מדדי ההגנה, הגישה וחופש התנועה. המגזרים השונים קבעו
 את העקרונות ההומניטאריים המקובלים כנקודת התייחסות התחלתית ופיתחו מדדים
 שבאמצעותם ניתן לאמוד את המצב ההומניטארי במצב של קונפליקט ממושך ומתמשך, כמו
 זה השורר בשטחים הכבושים.

המעקב ההומניטארי משתמש בשילוב של מדדים ההומניטאריים, בתצפיות שדה
 מאוששות, ובדיווחים ממקורות מוסמכים על המצב הסוציו-אקונומי וההומניטארי השורר
 בשטחים הכבושים, על מנת לנתח באמצעותם את המצב. בכוחן של שיטות מגוונות אלה
 לספק נקודות מבט שונות על המצב השורר בשטחים. המדדים ההומניטאריים חושפים
 שינויים בטווח הרחוק יותר, כמו גם הסתמנות של מגמות חדשות מדי חודש. תצפיות השדה
 ממחישות סימנים של מתח שעשוי להצביע על שינויים עתידיים. דו"חות מספקים מידע
 ספציפי בנושאים ממוקדים או מתארים את התמונה הרחבה יותר על הנעשה בשטחים
 הכבושים.

**לקריאת הדו"ח המלא של פברואר 2007, המכיל טבלאות נתונים מפורטות בכל
 הנושאים שנסקרו פנו ל:**

http://www.ochaopt.org/documents/oPt_Humanitarian_Monitor_Feb_07.pdf

הערות

- 1 עיריית שכם, סקר שטח שנעשה ע"י אגף ההנדסה, 7 במרץ 2007.
- 2 ראה: "Inter Agency Standing Committee (IASC) Policy Framework"
- 3 אמנת רומא לגבי בית הדין הפלילי הבינ"ל, 17 ביולי 1998, סעיף 7 (2)
- 4 Guiding Principles on Internal Displacement, 1998, Principle 6
- 5 שם, הקדמה
- 6 דיווחו של השליח המיוחד של האו"ם לגבי מצב זכויות האדם בשטחים הכבושים מאז 1967, ג'ון דוגארד, מועצת זכויות האדם, A/HRC/4/17, 29 בינואר 2007, עמוד 2-3
- 7 ראו מסקנות הוועדה למיגור האפליה הגזעית, ישראל (גרסה לא ערוכה), ישיבה מספר שבע, פסקאות 32-35
- 8 יוניצ"ף
- 9 נספח לאמנות ג'נבה, סעיף 51
- 10 ההצהרה האוניברסאלית בדבר זכויות האדם, סעיף 13
- 11 International Covenant on Civil Political Rights, Article 12(1)
- 12 ההצהרה האוניברסאלית בדבר זכויות האדם, סעיף 23
- 13 WHO – אירגון הבריאות העולמי
- 14 חוקת WHO, 1948
- 15 FAO/WHO/WFP איגון המזון העולמי, אירגון הבריאות העולמי, הקרן לחקלאות של האו"ם
- 16 ועדת האו"ם לכלכלה, חברה וזכויות תרבותיות, הערה מספר 15 (נובמבר 2002)
- 17 יוניצ"ף

המשרד לתאום הומניטארי של האו"ם – OCHA

ת.ד. 3872 ירושלים, טל: 02 – 582 5853 /9962 ochaopt@un.org www.ochaopt.org